

dannelse, ellers vilde jo den ærede Ordfører have kunnet streget det ud i sit Forslag og holdt hele Tiendesagen udenfor Grundlaget for sit eget Forslag. Den ærede Ordfører har skyndt sig med at fjerne Tiendespørgsmaalet ud af Forslaget, men derved bliver Tiendesagen den samme. Da den ærede Ordfører udtalte sig igaar, sagde han, at det betød ikke Noget den Bestemmelse om, at Ministeren skulde fremsætte et Forslag om Tiendens Afløsning inden en vis Tid. Det betød ikke Noget, om en saadan Forskrift var indført i Loven, da man ikke vidste, hvordan Forslaget eller Resultatet af Forslaget vilde blive. Den ærede Ordfører har ogsaa talt om, at hver Sag skulde have sin Behandling, hvilket jeg forstod, som om Tiendesagen skulde være særskilt fra den egentlige Lønnings-sag, men naar man har en paalidelig Minister, har det virkelig Meget at betyde, om han faar en Præstelønningslov fra Rigsdagen under det Tilfald, at han skal komme med en Tiendeafslønningslov. Modtager Ministeren en Lov om Lønningerne paa dette Tilfald eller paa den Forbring til ham, at Tienden skal forsiges afsløst, har Rigsdagen unegtelig Krav paa at faae en saadan Lov, og denne Lov maa dog vel blive fremsat omtrent i den Retning, hvori Rigsdagen har udtalt sig paa den Tid, da Lønningsloven blev behandlet. Jeg tror derfor, at det med Høje bestandig har været vedtaget, at Præstelienden og de øvrige Tiender til Præstefkabets Lønning henhørte til Behandling, samtidigt med at Præstefabet kommer paa fast Lønning. Naar man blot vil kaste et Blik paa Lovgivningen gennem Aarhundreders Løb, ser man, at Tienden har været undergivet Statens Herredømme, selv medens den udelukkende tilkom Præsterne. Staten har altid stræbt i Aarenes Løb at gjøre Tiendens Ydelse billigere, men derved er Tienden i Virkeligheden bleven indskrænket i Omfang. Det tør dog vel anses for en given Ting, at, naar Staten har paa den Tid, da Jordbruget var ved at gaa tilveirs, afsløst Tienden mod Indtægter i Byg, at da Præstefaldenes fremtidige Indtægter ere blevene meget beskaarne, thi dersom Præsterne kunde have taget deres Tiende in natura, efter at Landbruget havde fordoblet sine Indtægter, vare Præsternes Indtægter ogsaa blevene fordoblede. Men det er netop forhindret derved, at Tienderne ved Kjendelser eller ved tvungne Foreninger ere blevene omsatte fra at være Naturalydelse til at være Byg- eller Pengeydelse. Jeg gad vide, om den ærede Ord-

fører, som under Sagens 1ste Behandling holdt paa det Overleverede i Tienderne, vilde, hvis han havde levet paa den Tid eller været i Rigsdagen, da den sidste Tiendelov blev vedtagen, have sagt, at disse Omskrivninger til Byg eller Penge stred mod Kjøb og Salg og maatte ikke finde Sted. Dersom den ærede Ordfører vedtjender sig den Mening, saa fortaar jeg ham fuldstændig, men ellers fatter jeg ham virkelig ikke. Den Tiende, som jeg har foreslaet ophævet, er jo ogsaa bleven omdannet ved Lovgivningen til at være en meget billigere Ydelse, end den en Tidlang var. Naar man nu har set, at Staten saaledes har tilegnet sig Herredømmet over Tienden, mener jeg, at det er ganske naturligt at faae dette Herredømme udvidet særlig naar det er kommet dertil, at Præstefabet ikke skal leve af Tienden, men har faaet en Forbring paa Lønning af Statskassen. Jeg holder for, at fra den Dag, Præstefabet kommer paa fast Lønning, bliver Tienden til en Skat; det kan saa ikke længere siges, at Præsterne lønnes af Tienden, de lønnes gennem Statskassen af Indtægter i Staten. Men naar Tienden i Virkeligheden bliver til en Skat, skal den da ikke regnes for en Skat? Hidtil har den matriculerede Bondejord udredt Tienden, og Herremændene have været fri; men naar Tienden bliver til en Statsindtægt, kan det saa ikke komme i Betragtning, naar der bliver Spørgsmaal om Valgret som umiddelbar Langsthingsvalger? Jeg skulde tro, det var et politisk Spørgsmaal, som ligger i Tiendesagen, og jeg vil spørge den ærede Ordfører, om han ikke har omtrent den samme Mening, eller om han dog i alt Fald ikke mener, at det vel var værd at faae saadanne Spørgsmaal klarede, medens vi ere ved den saglige Forhandling, hvorpaa han jo lægger saa megen Vægt? Disse Spørgsmaal ere jo ikke komne frem her i denne Sag eller i Udvalgets Betænkning, fordi Tiendesagen ikke er bleven en Flertals-sag; det viste sig jo igjennem den ærede Ministers Udtalelser igaar, som jeg slet ikke undrede mig over, da jeg jo har forudsagt, at hans Stilling med Hensyn til Raadigheden over Præstefaldenes Indtægter er en saadan, at han slet ikke i sin Egenkab af Minister og som Herre over Indtægterne behøver denne Lov. Jeg veed ikke anden Maade at gaa frem paa, hvis Rigsdagen vil have denne Lov, end at man skrider til at udstryge den Bestemmelse i Finantsloven, som i Kultusministeriets Budget